

Το 3ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας

Η πραγματοποίηση του 3ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας (ΕΑΕ) ήταν καθοριστικής σταθμός και ευκαιρία συνολικής αποτίμησης της σημαντικής έρευνας του κλάδου, η οποία γίνεται τα τελευταία χρόνια στη χώρα. Στις τέσσερις μέρες των επιστημονικών εργασιών (6-9 Νοεμβρίου 1996, Ινστιτούτο Κέντρο, στην Πλάκα) παρουσιάστηκαν 97 πρωτότυπες ανακοινώσεις υψηλού επιπέδου και εξετασθήκαν θέματα απ' όλους τους τομείς της Αρχαιομετρίας και απ' όλες τις γεωγραφικές ενότητες της Ελλάδας αλλά και της Κύπρου.

Το Συμπόσιο, που είχε προαναγγείλει έναρξη από το περιοδικό Αρχαιολογία, παρακολούθησαν περισσότεροι από 300 συνέδριοι, ερευνητές των θετικών επιστημών, αρχαιολόγοι, νέοι επιστήμονες και φοιτητές. Το γεγονός ότι αρκετές δεκάδες Ελλήνων αρχαιολόγων συμμετείχαν στις επιστημονικές ομάδες που παρουσιάσαν ανακοινώσεις δεν υποδηλώνει μόνο ότι η σύνδεση Αρχαιολογίας και θετικών επιστημών είναι ήδη πραγματικότητα, αλλά κυρίως ότι η σύνδεση αυτή έχει δώσει πολύ σημαντικά αποτελέσματα στη μελέτη του πολιτισμού μας παρελθόντος. Οι θεματικές ενότητες ήταν: χρονολογήσεις ανόργανων και οργανικών υλικών, παλαιοπεριβάλλον και γεωαρχαιολογία, γεωφυσικές διασκοπήσεις, χαρακτηρισμός-τεχνολογία-προέλευση μαρμάρων, λοιπών πετρωμάτων, τοιχογραφιών, γυαλιού, κεραμικών, μελέτες οργανικών υπολειμμάτων, μελέτες για τα αρχαία μέταλλα και εφαρμογές μαθηματικών και στατιστικών μεθόδων. Μια ειδική συνεδρία αφιερώθηκε στο θέμα "Τεχνολογία και εμπόριο λιθικών υλικών και μετάλλων στην Ανατολική Μεσόγειο κατά την Προϊστορική εποχή". Το Συμπόσιο, που διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Υπουργού Πολιτισμού κ. Ε. Βενιζέλου, καίρεται και προσέλαυνε ο Πρύτανης του Ε. Μ. Πολυτεχνείου κ. Μαρκάτος, ο Καθηγητής Προϊστ. Αρχαιολογίας κ. Χρ. Τριτομας και ο Δρ Δ. Νιάχος, Διευθ. Ινστιτούτου στο Κέντρο "Δημόκριτος", ενώ η έναρξη των εργασιών έγινε εκ μέρους του Υπουργού Πολιτισμού, από την κ. Ε. Παπαγεωργίου, του Τμήματος Μουσείων. Προσκεκλημένοι ομιλητές ήταν ο Prof. G. Wagner, του Ινστιτούτου Max-Planck Χαϊδελβέργης, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα "Luminescence dating in Archaeology and Quaternary Geology". Η πραγματικά άφιξη διοργανώθηκε στο Συμπόσιο έγινε από το Δ. Σ. της Ε.Α.Ε. με πρωτεργάτες τους κ.κ. Γ. Μπισακό και Ε. Αλούπη, ενώ το κολαηστικό βιβλίο των περιλήψεων (100 σελίδων), που ήταν προσφορά του περιοδικού Αρχαιολογία και Τέχνες, με την επιμέλεια του κ. Δ. Αμυρίδη, κυκλοφόρησε σε 1000 αντίτυπα και εξακολουθεί να διατίθεται δωρεάν σε όσους αναγνώστες ενδιαφέρονται (πληρ. 01 - 6513 111 εσωτ. 247).

Η οργανωτική επιτροπή, σε συνεργασία με διεθνή επιστημονική επιτροπή, προετοίμαζαν ήδη την έκδοση των Πρακτικών του Συμποσίου, τα οποία προβλέπεται να κυκλοφορήσουν εντός του 1997. Με την ευκαιρία υπενθυμίζεται ότι τα Πρακτικά του 2ου Συμποσίου Αρχαιομετρίας (450 σελίδες, 32 δημοσιεύσεις στην ελληνική και αγγλική, έκδοση 1996) εξακολουθούν να διατίθενται από την ΕΑΕ (πληροφορίες στο ίδιο τμήμα).

Σεμινάριο Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας

"Κατά την τελευταία εικοσαετία ο τομέας της Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας έχει προσέξει μια διαφορετική, πολύπτυχη οπτική γωνία στις αρχαιολογικές έρευνες. Η προσπάθεια ανασύστασης καθώς και παλαιοπεριβαλλοντός στρέφεται στην έρευνα των αλληλεδρατήσεων ανάμεσα στην κοινωνία του συγκεκριμένου οικουσιτισμού. Στο χώρο της Γεωλογίας, οι δυνατότητες του εδάφους και του υπεδάφους, τα γεωλογικά φαινόμενα καθώς και οι επιδράσεις της ανθρώπινης ομάδας σε αυτές αποτελούν το απαραίτητο πλαίσιο όπου το

σύστημα του καιρού (Κλιματολογία) και το υδρολογικό προφίλ της περιοχής (Υδρολογία) αλληλεπιδρούν με τις βιοκοινωνίες (χλωρίδα, πανίδα, άνθρωπος).

Επί πλέον, ερευνάνται οι ανθρώπινες διαστάσεις της κατοίκησης, διαβίωσης και εξάπλωσης στο χώρο (ανθρωπογεωγραφία). Η δε βιολογία του πληθυσμού εξετάζεται βάσει των προαναφερθέντων (Παλαιοδημογραφία, Παλαιοπαθολογία, Ανθρωπολογία).

Ο προανατολισμός αυτός της έρευνας οδήγησε σε μια νέα θεώρηση της ανασκαφής. Τα κατάλοιπα του παρελθόντος δεν εκτιμάνται πλέον βάσει "μητμεσικών μεγεθών", αλλά ως στοιχεία που φωτίζουν άγνωστες πτυχές της ανθρώπινης ζωής στο παρελθόν, συντελώντας στην πληρέστερη και ακριβέστερη αποκριτογράφηση των ιστορικών στιγμών." Με αφετηρία τις παραπάνω διαπιστώσεις, που αναφέρονται στο σχετικό εισαγωγικό σημείωμα, η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτισμικής Κληρονομιάς διοργάνωσε με επιτυχία στην έδρα της, Τριπόδων 28, Πλάκα (Αθήνα), από 2 έως 5 Δεκεμβρίου 1996, ένα Εξωκριτής σημασίας σεμινάριο που απευθυνόταν σε ευρύ κύκλο ενδιαφερομένων, με ανάπτυξη των εξής θεμάτων:

Εισαγωγή: Ορισμός της Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας και επιστημονικές μέθοδοι προσεγγίσεως. (Επικ. Καθηγ. Α. Καραλή).

Υδρολογία: Έδαφος-Υπέδαφος - δυνατότητες προς εκμετάλλευση Κλίμα, Υδρολογία - Υδρολογικός κύκλος. (Αναπλ. Καθηγ. Μ. Σκούλλος).

Εκμετάλλευση φυσικών πόρων: Εκμετάλλευση ύδατος και λίθου στην αρχαία Αθήνα. (Μ. Κορέας).

Εκμετάλλευση φυτικών πόρων: Φυτοκοινωνίες και άνθρωπος. Είδη φυτικών καταλοίπων από τις ανασκαφές, χρήση των φυτικών πόρων. (Επικ. Καθηγ. Α. Καραλή).

Εκμετάλλευση ζωικών πόρων: Ζωοκοινωνίες και άνθρωπος. Είδη ζωικών καταλοίπων από τις ανασκαφές, χρήση ζωικών πόρων. (Επικ. Καθηγ. Α. Καραλή).

Ανθρώπινα κατάλοιπα: Είδη ανθρώπινων καταλοίπων, τρόποι μελέτης, ο άνθρωπος στον ελληνικό χώρο. (Καθηγ. Κ. Ζαφειράτος, Επικ. Καθηγ. Α. Καραλή).

Χρονολόγηση υλικών του περιβάλλοντος, στο οποίο εζήσε ο άνθρωπος. (Δρ Γ. Μανιάτης).

Διερεύνηση της προέλευσης και διακίνησης των πρώτων υλικών και των διατροφικών συντηθέντων. (Δρ Γ. Μπισακό).

Επέμβαση του ανθρώπου στις πρώτες ύλες - Τεχνολογία. Δρ Β. Κυλιόκογλου).

Προβλή φιλμ για αρχαιολογικές μελέτες και ανασκαφές σε σπήλαια από τον Δρ Αδ. Σαμψών.

Η οργανωτική επιτροπή (Επ. Καθ. Α. Καραλή, Δρ Γ. Μανιάτης, Αναπλ. Καθ. Μ. Σκούλλος) και η Ελληνική Εταιρεία προσέλαυνε σε μια σειρά αναλόγων εκδηλώσεων στο μέλλον, μέσα από τις οποίες θα μπορούσαν να γνωριστούν και να συνεργασθούν καλύτερα επιστήμονες, ομάδες και φορείς που δραστηριοποιούνται σ' όλη τη χώρα, σε τομείς σχετικούς με την Περιβαλλοντική Αρχαιολογία.

The Society for Archaeological Sciences

Έχοντας ως κύριο σκοπό τη μελέτη αρχαιολογικών και παλαιοπεριβαλλοντικών θεμάτων μέσω των θετικών επιστημών, η επιστημονική εταιρεία με επωνυμία "The Society for Archaeological Sciences" (SAS) έχει σήμερα περισσότερα από 600 μέλη διεθνώς. Η Εταιρεία ιδρύθηκε το 1977, τα μέλη της είναι ειδικοί ερευνητές ή νέοι επιστήμονες που εργάζονται κυρίως σε ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα ή σε ιδιωτικούς οργανισμούς και εδρεύει στην California, USA. Στα πληροφοριακά φυλλάδια, που κυκλοφορεί κατά καιρούς, η SAS πληροφορεί τους ενδιαφερομένους ότι δε-

χεται αιτήσεις εγγραφής νέων μελών, στα οποία εξασφαλίζονται: α) Μειωμένη συνδρομή στο ειδικό περιοδικό *Journal of Archaeological Science*, β) δωρεάν συνδρομή στο ενημερωτικό έντυπο *SAS Bulletin*, γ) Εκπτώσεις 30% στα βιβλία της σειράς "Advances in Archaeological and Museum Science" και δ) πρόσβαση στο ηλεκτρονικό δίκτυο SANSET, στο οποίο περιέχονται πληροφορίες για ερευνητικές συνεργασίες, διεπιθύνσεις μελών, μεθοδολογίες έρευνας διαφόρων υλικών, δυνατότητες για υποτροφίες ή χρηματοδοτήσεις ερευνητικών προγραμμάτων κ.ά. Το κόστος ετήσιας εγγραφής στην SAS είναι 75 \$ για πλήρες μέλος και 15 \$ για φοιτητές. Πληροφορίες-εγγραφές: SAS, Office of the General Secretary, Dept of Anthropology, University of California, Riverside, CA 92521, USA.

Συνέδρια-Διαλέξεις

Βελστίνο: Με τίτλο "Υπέριστα Κρήνη, νάμα θεοφιλίστατον", διοργανώθηκε από τον Δήμο Βελστίνο και την ΙΓ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, από 27 ως 29/9/96. Συμπόσιο για την Ιστορία, διάσωση και ανάδειξη της Υπέριστα Κρήνης, αλλά και για το υδατικό δυναμικό της ευρύτερης περιοχής. Στη συνάντηση ανακοινώθηκαν αρχαιολογικές, υδρογεωλογικές και περιβαλλοντικές μελέτες και πορισμένα ερευνητικά από αρχαιολόγους της Εφορείας όσο και από ειδικούς των βετικών επιτημάτων από πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα (ΑΠΘ, ΙΓΜΕ, Ακαδημία Αθηνών) και λοιπούς φορείς.

Αλόνησος: Με τίτλο "Η αρχαιολογική έρευνα στις Βόρειες Σποράδες" έγινε στην Αλόνησο (12-13/10/96) Συμπόσιο, στο οποίο παρουσιάστηκαν τόσο τα πορίσματα των νέων αρχαιολογικών ερευνών στην περιοχή όσο και καθαρά αρχαιομετρικές εργασίες από ερευνητές του ΕΚΕΦΕ Δικτύου, του ΙΓΜΕ κ.ά., ως ελής: "Ο χρονολόγησις από το Σπήλαιο του Κύκλαου και η ανακάλυψις του C-14 στο Αιγαίο". Γ. Μανιάτης και Γ. Φακορέλλης.

"Τεχνολογική εξέταση κεραμικών από το σπήλαιο Γιούρων", Β. Κυριακίδη.

"Πολυνοσηλική μελέτη στα προϊστορικά στρώματα του σπηλαίου Κύκλαου", Χ. Ιωακείμ.

Τρίκαλα: Στο 4ο Συμπόσιο Τρικαλιανών Σπουδών, που οργανώθηκε από τον Φιλολόγο, Κλασικό, Λογοτεχνικό Σύνδεσμο στα Τρίκαλα (8-10/11/96), παρουσιάστηκαν αποτελέσματα ιστορικών, φιλολογικών, αρχαιολογικών, λαογραφικών μελετών καθώς και μελέτες για σύγχρονα θέματα. Στην ανακοίνωση με τίτλο "Σπήλαιο Θεσπέρας: Δέκα χρόνια ανασκαφών και έρευνας", η κ. Α. Κυπριωτή-Αποστολικά παρουσίασε, μεταξύ άλλων, και καταπληκτικά ραδιοχρονολογήσιμων αρχαιολογικού υλικού με τη μέθοδο C-14.

Αθήνα: Η Μορφωτική και Επιστημονική Υπηρεσία της Γαλλικής Πρεσβείας διοργάνωσε διάλεξη στο αμφιθέατρο του Γαλλικού Ινστιτούτου στις 14/11/96, με τίτλο "Τα σπήλαια με βραχογραφίες στη Γαλλία. Το παράδειγμα του σπηλαίου Chauvet" και ομιλήτη τον J. Cloches. Πρόεδρο της Διεθνούς Επιτροπής για τις Βραχογραφίες.

Συνέδρια που θα γίνουν

— 7-11 Απριλίου 1997. Εαρινή σύνοδος της Materials Research Society, με θεματικό συνέδριο για τη μελέτη των αρχαιολογικών υλικών. Πληροφορίες: Materials Research Society, 9800 Mockingbird Road, Pittsburg, PA 15327 U.S.A. Tel ++ 412.367.3003, Fax ++ 412.367.4373

— 2-11 Μαΐου 1997. Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ιστορίας Τέχνης και Αρχαιολογίας της Κω. Η Κως από την προϊστορική περίοδο ως το 1523. Πληροφορίες: Επαρχείο Κω (για την Οργ. Επιτροπή του Δ.Ε.Σ.), 85300 Κως, τηλ. 0242-22992 κ. Β. Κατήρβαλλοι, πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής.

— 6-11 Μαΐου 1997. IVth International Symposium on the Conservation of Monuments in the Mediterranean Basin. Ρόδος. Πληροφ., Καθηγ. Α. Μυροπούλου, ΕΜΠ, Γεωρ. Δημοσίου και Διεθνών. Σχολών, οδός: Ηρώων Πολυτεχνείου 9, Ζυγάρδου, 15773, Αθήνα, τηλ. 01-7722017, Fax: 01-7722028.

— 23-27 Ιουνίου 1997. Engineering Geology and the Environment. Αθήνα. Πληροφορίες: Ελληνική Επιτροπή Μηχανικών Γεωλόγων (Γραμματεία Συμποσίου), Ταχ. Θυρ. 191 40, GR 11710, Αθήνα Fax: 01-3813900.

— 10-13 Σεπτεμβρίου 1997. International Conference "Metals in Antiquity", με θεματικές συνεδρίες: α) Αρχαία μετάλλεια και μεταλλουργία. β) Ορυκτολογία και γεωχημεία κοιτασμάτων σε συσχέτιση με την αρχαία εξανθωτική μεταλλουργία. γ) Οι ανθρώπινες κοινωνίες σε σχέση με την παραγωγή και τη χρήση αρχαίων μετάλλων. δ) Αναλύσεις αρχαίων μετάλλων και σχετικές τεχνικές (Workshop). Πληροφορίες: S. Young, Archaeometry Laboratories, Harvard University, Peabody Museum, 111 Divinity Avenue, Cambridge MA 02138, U.S.A. Tel +1 617 495 4388, Fax: +1 617 495 8925. Email: S. Young @ FAS. Harvard. Edu.

— 21-27 Σεπτεμβρίου 1997. XIII International Symposium on Environmental Biogeochemistry. Monopoli (Bari) Italy. Έμφαση θα δοθεί στην κατανόηση των μηχανισμών διάβρωσης και στην επίσημη τεχνικών διάγνωσης των φθωρών σε μνημεία. Πληροφορίες: Prof. N. Senesi, XIII ISEB, Inst. di chimica agraria, Univ. di Bari, via Amendola 165 A, 70126 Bari, Italia, tel. ++39.80.544.2853. E-mail: nsenesi@mail2.

— Φθινόπωρο 1997. Β' Συνέδριο Μαρμαρίτων (Μυλοποτάμου Κρήτης) με θέμα: "Το γυάλι από την Αρχαιότητα ως σήμερα", με σκοπό την αρχαιολογική, εθνολογική και κοινωνιολογική προσέγγιση των σχετικών με την τέχνη και τις τεχνικές του γυαλιού εργατηριακών δυνατοτήτων. Διοργανώνεται από την ΚΕ' Εφορεία Αρχαιοτήτων, την Κοινότητα Μαρμαρίτων Μυλοποτάμου και την Ιστορική & Λαογραφική Εταιρεία Ρεθύμνης. Οι κριβές ημερομηνίες που θα γίνει το Συνέδριο θα ανακοινωθούν οργάνωσα. Επί κεφαλής της Οργανωτικής Επιτροπής είναι ο αρχαιολόγος κ. Π. Θέμελης, Καθηγ. Πανεπιστ. Κρήτης.

— 16-18 Οκτωβρίου 1997. "Η Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία". Διοργανώνεται από την Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας, σε συνεργασία με τον ΕΛΟΤ, Πανεπιστήμια, Ιδρύματα και σχετικούς επαγγελματικούς φορείς στην Αθήνα, με σκοπό την παρουσίαση της κατάστασης της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας στις σημερινές συνθήκες, όπως διαμορφώνεται στο πολύγλωσσο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πληροφορίες: Γραμματεία Συνεδρίου, κ. Ι. Σαρδικής, Αχαρών 313, 111 45 Αθήνα, τηλ. 2280001, Fax: 2282310.

Δημοσιεύσεις

— "Solar-climatic Effects on Lake/Marine Sediment Radioactivity Variations (1995) I. Liritzis and R. B. Galloway", *J. of Coastal Research*, Special Issue No 17: Holocene Cycles Climate, Sea Levels and Sedimentation, pp. 63-71.

— A Significant Aegean Volcanic Eruption the Second Millenium B. C. Revealed by Thermoluminescence Dating (1996) I. Liritzis, C. Michael and R. B. Galloway. *Geoarchaeology* 11/4, pp. 361-371.

— "Solar bleaching of thermoluminescence of calcites" (1996) I. Liritzis, P. Guibert, F. Foti and M. Schvoefer. *Nucl. Instr. and Methods in Phys. Res.* B/117, pp. 260-268.

— "Goldgrube in Palaea Kavala/Griechenland: Entdeckung von Skaphetyle P." (1996) M. Vavellidis, G. Giagloglou, B. Mellos and G. A. Wagner. *Erzmetall* 49/9, pp. 547-554.